

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่องปัจจัยที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่มีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ผู้วิจัยค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีสาระดังต่อไปนี้

- 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- 2) ปัจจัยที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 2.1 ปัจจัยทางด้านสถานศึกษา
 - 2.2 ปัจจัยทางด้านครอบครัว
 - 2.3 ปัจจัยทางด้านส่วนตัว
- 3) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นผลผลิตที่สำคัญของการเรียนการสอน เพราะเป็นข้อมูลพื้นฐานที่ทำให้ผู้สอนทราบถึงระดับพื้นฐานความรู้ของผู้เรียน เพื่อที่ผู้สอนจะได้ให้ความช่วยเหลือ และจัดสภาพการเรียนการสอนให้เกิดคุณภาพในการเรียนการสอนมากขึ้น

ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2521) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า หมายถึง คะแนนเฉลี่ยสะสม (GPA) ของผู้เรียนและแบ่งระดับของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ ดังนี้

เกรดเฉลี่ยสะสมต่ำ หมายถึง ได้เกรดเฉลี่ยต่ำกว่า 2.00

เกรดเฉลี่ยสะสมปานกลาง หมายถึง ได้เกรดเฉลี่ยตั้งแต่ 2.00 -2.50

เกรดเฉลี่ยสะสมสูง หมายถึง ได้เกรดเฉลี่ยตั้งแต่ 2.50 ขึ้นไป

จรูญ มลิินทร์ (2505) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า คือความรู้ที่ได้รับ และทักษะที่พัฒนาขึ้นมาในตัวนักเรียนจากการเรียนตามปกติ แสดงออกมาให้เห็นได้โดยคะแนนที่สอบได้ในวิชานั้น ๆ

ชวาล แพร่ตฤล (2514) ได้ให้ความหมายของคำว่า “สัมฤทธิ์ผลทางการเรียน” ว่าเป็นความสำเร็จในด้านความรู้ ทักษะและสมรรถภาพด้านต่างๆ ของสมอง นั่นคือ สัมฤทธิ์ผลทางการเรียนควรจะประกอบด้วยสิ่งสำคัญอย่างน้อย 3 องค์ประกอบ คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านสมรรถภาพสมอง

บุญส่ง นิลแก้ว (2519) กล่าวว่า ความสัมฤทธิ์ผลหรือประสิทธิภาพทางการศึกษา หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่ได้เรียนรู้ในสิ่งที่ได้รับการฝึกอบรม สั่งสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นความสามารถในการเรียนในโรงเรียนหรือสถานศึกษา

พรทิพย์ ถาวรจักร์ (2525) ศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กับ องค์ประกอบใหญ่ 2 ประการ คือ องค์ประกอบทางด้านสติปัญญา กับองค์ประกอบที่ไม่ใช่ สติปัญญา องค์ประกอบทางด้านสติปัญญาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญส่วนหนึ่งที่มีผลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนและเป็นความสามารถด้านการคิดของบุคคลอันเป็นผลมาจากการสะสมของ ประสบการณ์ต่างๆ ได้แก่ สมรรถภาพทางสมอง ความคิดสร้างสรรค์ ความถนัดทางการเรียน ส่วนองค์ประกอบที่ไม่ใช่สติปัญญา ได้แก่ องค์ประกอบทางด้านเศรษฐกิจ แรงจูงใจในการเรียน การปรับตัวในสังคม สภาพครอบครัว ทักษะคิดต่อวิชา เป็นต้น

พวงแก้ว โคจธานนท์ (2530) กล่าวว่าคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ ความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถและลักษณะทางด้านวิชาการ รวมทั้งสมรรถภาพทางสมองด้านต่างๆ เช่น ระดับ สติปัญญา การคิด การแก้ปัญหาต่างๆ ของเด็ก ซึ่งแสดงให้เห็นด้วยคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหรือการรายงานทั้งการเขียนและพูด การทำงานที่ได้รับมอบหมาย ตลอดจนการทำการบ้านในแต่ละวิชา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจึงวัดได้จากผลสัมฤทธิ์ รายวิชา ซึ่งอาจมีทั้ง ดีมาก ดี ปานกลาง หรือระดับต่ำ

อัจฉรา สุขารมย์ และอรพินทร์ ชูชม (2530) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ระดับความสำเร็จที่ได้รับจากการเรียน ซึ่งได้ประเมินผลจากสองวิธี ดังต่อไปนี้

1. กระบวนการที่ได้จากแบบทดสอบ โดยใช้แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยทั่วไป

2. กระบวนการที่ได้จากเกรดเฉลี่ยของสถาบันการศึกษา ซึ่งต้องอาศัยกรรมวิธีที่ซับซ้อน และช่วงเวลาที่ยาวนาน

Mauritz & Nitko (อ้างใน สุนันท์ อนุตรปัญญา, 2533) ได้กล่าวว่า การสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนเป็นตัวแปรที่สำคัญตัวหนึ่งในการทดสอบต่อกระบวนการเรียนรู้และการประเมินผล ซึ่งจาก ตารางแสดงการประเมินผลทางการศึกษา ได้ชี้ให้เห็นว่าจำเป็นที่จะต้องจัดหรือประเมินผู้เรียนใน 4 ประเด็นหลัก คือ

Achievement	การสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน
Aptitude	การพิจารณาความถนัดของผู้เรียน
Interest	การค้นหาความสนใจในตัวผู้เรียน
Personality	การพัฒนาบุคลิกภาพที่เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน

แต่ปรากฏว่าในความเป็นจริงแล้ว ในสถาบันโรงเรียนไม่สามารถประเมินเด็กได้ครบทั้ง 4 ประการ การประเมินจะพบเห็นชัดในด้านการสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนมากที่สุด การประเมินด้านอื่นๆ นั้น ดูเหมือนเป็นการพิจารณาที่ปรากฏในภายหลังหรือปรากฏน้อย

Good (1973) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ หมายถึง การทำให้สำเร็จ (Accomplishment) หรือประสิทธิภาพทางการกระทำในทักษะที่กำหนดให้หรือในด้านความรู้ขณะที่ไอแซกส์ อาร์ โนลด์ และไมลีย์ (1972) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ หมายถึง ขนาดของความสำเร็จที่ได้จากการทำงานที่ต้องอาศัยความพยายามอย่างมาก ซึ่งเป็นผลมาจากการกระทำที่ต้องอาศัยความสามารถทั้งทางร่างกายและสติปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2527) ได้กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ หมายถึง ผลสำเร็จที่เกิดจากการปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่งที่ต้องอาศัยความพยายามทางร่างกาย ทางสมอง ซึ่งถือได้ว่าเป็นความสามารถเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล

Eysenck, Arnold and Mcili (1972 : 6) ให้ความหมายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่าเป็นขนาดของความสำเร็จที่ได้จากการทำงานที่อาศัยความพยายามอย่างมาก ซึ่งเป็นผลมาจากการกระทำที่ต้องอาศัยความสามารถทั้งทางร่างกายและสติปัญญา ดังนั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจึงเป็นความสำเร็จที่ได้จากการเรียน โดยอาศัยความสามารถเฉพาะบุคคล ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอาจได้มาจากกระบวนการที่ไม่ต้องอาศัยการทดสอบ เช่น การสังเกตหรือการตรวจการบ้าน หรือได้ในรูปของเกรดในการเรียน ซึ่งต้องอาศัยกระบวนการที่ซับซ้อนและระยะเวลาอันพอสมควร หรือได้จากการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั่วไป

สรุปได้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ ระดับความสำเร็จที่ได้รับจากการเรียนในด้านความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถทางด้านวิชาการ รวมทั้งสมรรถภาพทางสมองด้านต่างๆ เช่น การคิด การแก้ปัญหา ซึ่งประเมินจากเกรดเฉลี่ยที่ได้จากสถาบันการศึกษาหรือโรงเรียน จึงถือได้ว่าผลสัมฤทธิ์เป็นตัวแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จ หรือล้มเหลวทางการศึกษา

2. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

สุชาติ ฐปทอง (2529) ได้สรุปถึงปัจจัยที่เป็นสาเหตุที่เกี่ยวข้องถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3 ด้าน คือ ปัจจัยด้านสถานศึกษา ปัจจัยทางบ้านและครอบครัว และปัจจัยทางด้านตัวผู้เรียน โดยมีสาระที่สำคัญ ดังนี้

1. ปัจจัยด้านสถานศึกษา เป็นสิ่งสำคัญเพราะเวลาด่วนใหญ่ ผู้เรียนจะอยู่ที่สถานศึกษา สถานศึกษามีหน้าที่ให้การศึกษาผู้เรียน รวมถึงการจัดการจัดการด้านบริหาร ด้านวิชาการและบริการ ตลอดจนการจัดกิจกรรมต่างๆ อุปกรณ์การเรียน การสอน การกีฬา รวมถึงสภาพแวดล้อมที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสพัฒนาตนเองอย่างเต็มที่ ดังที่ ดวงใจ ผัดวง (2541) ได้ศึกษาพบว่า สภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่ส่งเสริมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประกอบด้วย

ที่มีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับการจัดเวลาทางสังคมมากที่สุด เป็นสถาบันที่มีขอบเขตกว้างขวาง และมีอิทธิพลต่อบุคคลมาก ซึ่งเมื่อพิจารณาในด้านผลกระทบต่อการเรียนรู้และการสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียนอาจพิจารณาได้จากความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่-ลูก เป็นต้น

2.2 พื้นความรู้ของพ่อแม่ พ่อแม่บางคนขาดความเข้าใจลูก ไม่เข้าใจวิธีการอบรมเลี้ยงดู ที่ถูกต้องเหมาะสม ขาดความรู้ในเรื่องของจิตวิทยาก็อาจทำให้ผู้เรียนเกิดความคับข้องใจได้

2.3 ฐานะทางเศรษฐกิจ ครอบครัวที่ยากจนไม่สามารถให้การศึกษาที่ดีหรือจัดหาอุปกรณ์การเรียนที่จำเป็นและเหมาะสมให้แก่ผู้เรียน บางครอบครัวต้องให้ผู้เรียนช่วยทำงานทั้งที่กำลังอยู่ในวัยเล่าเรียนหรือครอบครัวที่ร่ำรวยจะส่งเสริมให้ผู้เรียนในทางที่ผิด ทำให้มีนิสัยฟุ้งเฟ้อ

2.4 สภาพบ้านที่อยู่อาศัย บางครอบครัวอาศัยอยู่ในแหล่งเสื่อมโทรมอยู่บริเวณใกล้เคียงกับโรงงานอุตสาหกรรมที่มีเสียงเครื่องจักรกล กลิ่นสกปรกเป็นอันตรายต่อสุขภาพและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสติปัญญา

2.5 การเดินทางมาเรียน ระยะทางระหว่างบ้านกับสถานศึกษาห่างกันมาก การเดินทางไม่สะดวกต้องใช้เวลาานทำให้เกิดความเหน็ดเหนื่อยได้

2.6 ทักษะของพ่อแม่ที่มีต่อการศึกษา ในกรณีที่พ่อแม่ไม่ให้ความสำคัญกับการศึกษาก็จะไม่ให้การสนับสนุนใดๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านความร่วมมือกับสถานศึกษา การสนับสนุนด้านเงินและอุปกรณ์การศึกษา เป็นต้น แต่ในกรณีที่พ่อแม่เห็นความสำคัญของการศึกษาก็จะเร่งรื้อให้ลูกขยันเรียนและเรียนให้จบสูงๆ

3. ปัจจัยทางด้านส่วนตัว ประกอบด้วยหลายด้าน ดังนี้

3.1 บุคลิกภาพ ซึ่งเป็นสิ่งที่ได้รับการกล่อมเกลาและหล่อหลอมมาจากครอบครัวและได้รับการขัดเกลาจากสถานศึกษา ซึ่งมีหลายสิ่งที่จะก่อให้เกิดปัญหาในการปกครอง และเป็นผลกระทบต่อการเรียนรู้อีกด้วย เช่น นิสัยก้าวร้าว ชอบทำลายสิ่งของ อดคิด เลินเล่อ ทำงานผิดพลาดบ่อย ผ่าฝืนระเบียบ ชอบทำตัวเด่น เป็นคนขี้อาย มีเพื่อนน้อย มีช่วงเวลาสนใจน้อย สิ่งเหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อระดับความสามารถในการเรียนทั้งสิ้น

3.2 สุขภาพ หากผู้เรียนมีโรคประจำตัวก็จะเป็นอุปสรรคต่อการเรียนและอาจทำให้ผู้เรียนเกิดปมด้อย เกิดความท้อถอยในการเรียนได้

3.3 การปรับตัวให้เข้ากับระบบต่างๆ ของสถานศึกษา เช่น ระบบการเรียนการสอนใหม่ๆ เพื่อนฝูง อาจารย์ผู้สอน ด้านการปรับตัว ดังคำกล่าวของ กรรณิการ์ ภูประเสริฐ (2538) กล่าวว่า การที่มนุษย์ต้องต่อสู้เพื่อความสมดุลแห่งชีวิตอันเป็นไปตามแรงผลักดันสองประการ คือ สิ่งร้ายภายนอกอันเกิดจากสิ่งแวดล้อมและสังคม และแรงกระตุ้นภายในอันเกิดจากสภาพสรีระภายในร่างกาย ประสบการณ์ในอดีตของแต่ละบุคคล หากปรับตัวได้ดีจะสามารถดำเนินชีวิตประจำวันได้

ราบรื่น แต่หากว่าไม่สามารถปรับตัวได้จะเกิดความเครียดหรือวิตกกังวล อันมีผลทำให้ประสิทธิภาพทางการเรียนลดลง

3.4 การวางแผนการเรียน เพื่อจะนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ ซึ่งบางคนยังสับสน ไม่แน่ใจว่าต้องการประกอบอาชีพอะไรและมีเป้าหมายชีวิตอย่างไร ทำให้ขาดความมุ่งมั่นในการเรียน

3.5 การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม สิ่งช่วยต่างๆ ในสังคมปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นสื่อทางโทรทัศน์ หรือภาพยนตร์ การเที่ยวกลางคืน จะสามารถชักจูงให้เด็กประพฤติตนไปในทางที่เสื่อมเสียได้ง่าย

3.6 การคบเพื่อนหรือกลุ่มเพื่อน Brittain (อ้างใน สุโขทัยธรรมมาธิราช, 2532) ได้ศึกษาพบว่า กลุ่มเพื่อนมีผลต่อเจตคติ และพฤติกรรมการเรียนตามลักษณะของกลุ่มเพื่อน และการศึกษาของ รัชนีพร โปธิศรี (2521) ก็พบในลักษณะเดียวกัน คือ การสอบตกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา มีอิทธิพลมาจากการคบเพื่อน ทั้งนี้การคบเพื่อนจะมีผลต่อการเรียนและมีผลต่อการตัดสินใจ ที่สำคัญที่เกี่ยวกับการเรียน เช่น การเลือกวิชาเรียนและแผนการเรียน ในขณะที่ผลการศึกษาของ วัฒนา พุ่มเล็ก (2512) พบว่า องค์ประกอบด้านความสัมพันธ์ในหมู่เพื่อนวัยเดียวกันเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่เป็นเครื่องบ่งบอกถึงความแตกต่างของคะแนนสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ดังนั้นการคบเพื่อนในระหว่างการเรียนจึงมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมหรือเป็นอุปสรรคต่อการเรียนของนักศึกษา

3.7 นิสัยในการเรียนและทัศนคติต่อการเรียน จากการศึกษาของ Popham & Moure (อ้างใน วัลภา จันทรพิชญ์, 2527) พบว่า นิสัยในการเรียน ทัศนคติต่อการเรียนและการปรับตัวทางการเรียนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เช่นเดียวกับการศึกษาของ Carter (อ้างใน ดวงใจ ผัควง, 2541) และนภาพร เมฆรักษาวนิช (2515) ที่พบว่า นิสัยด้านการเรียนและทัศนคติในการเรียนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีนิสัยในด้านการเรียนและทัศนคติในการเรียนดีกว่าผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

จากองค์ประกอบของปัจจัยต่างๆ 3 ประการที่กล่าวมาแล้วนั้น ย่อมจะส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม ทำให้ไม่สามารถบรรลุถึงจุดสูงสุดที่ตั้งไว้ได้ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้นอกจากจะส่งผลต่อการศึกษาในระดับโรงเรียนแล้ว ในระดับอุดมศึกษาเองก็ได้รับผลกระทบจากปัจจัยเหล่านี้ด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะในด้านการปรับตัว เนื่องจากระบบการเรียนการสอนในระดับมหาวิทยาลัยมีความแตกต่างจากการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษา กล่าวคือ ระบบการเรียนการสอนในระดับมหาวิทยาลัยที่ต้องการฝึกให้นักศึกษาเป็นผู้มีความรับผิดชอบมากยิ่งขึ้น อาจารย์ส่วนใหญ่จึงใช้วิธีสอนที่มุ่งให้นักศึกษาช่วยเหลือตนเองด้วยการขวนขวายหาความรู้เพิ่มเติมมากกว่าการเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ด้วยเหตุดังกล่าว บทบาทในทางการเรียนของนักศึกษาจึงถูกเปลี่ยนแปลงไปหลายประการ เช่น นักศึกษาจะต้อง

รับผิดชอบเข้าชั้นเรียน ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม ทำแบบฝึกหัด หรือรายงานต่างๆ ด้วยตนเอง การจัดชั้นเรียนก็จะแตกต่างกัน โดยเฉพาะการเรียนในกระบวนวิชาการศึกษาทั่วไป (General Education) ซึ่งอาจจะเป็นชั้นเรียนที่ใหญ่มาก มีจำนวนนักศึกษามากกว่าร้อยคนขึ้นไป ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา หรือระหว่างนักศึกษาด้วยกันมีน้อยลง อีกทั้งนักศึกษาจะมีอิสระมากยิ่งขึ้นทั้งในแง่ส่วนตัวและการเรียน โดยการที่นักศึกษาไม่ได้อาศัยอยู่กับผู้ปกครอง อาจจะพักอยู่หอพักของมหาวิทยาลัยหรือเอกชน การเปลี่ยนแปลงความเป็นอยู่ของนักศึกษา ทำให้นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ในภาคเรียนที่ 1 มีความสับสนวุ่นวาย อยู่ในช่วงภาวะการปรับตัวทั้งความเป็นอยู่ส่วนตัว การเรียน สังคมในมหาวิทยาลัย จึงทำให้นักศึกษาส่วนหนึ่งที่ปรับตัวไม่ได้มีผลการเรียนไม่ดีในภาคเรียนแรกๆ ที่เข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัย (รัตนา, 2539)

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พรรณี เอื้อตรงจิตต์ (2526) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพและความสูญเสียไปทางการศึกษาในการผลิตบัณฑิตของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2511 – 2515 โดยรวมพบว่า ด้านประสิทธิผลทางการศึกษา นักศึกษาที่มีพื้นฐานความรู้วุฒิ ม.ศ.5 มีสูงกว่าพวก ป.กศ.สูง ด้านความสูญเสียไปทางการศึกษา กรณีเรียนช้ากว่ากำหนด นักศึกษากลุ่มแรกมีความสูญเสียไปทางการศึกษาน้อยกว่ากลุ่มหลัง กรณีย้ายคณะ นักศึกษากลุ่มแรกมีความสูญเสียไปในขณะที่กลุ่มหลังไม่พบความสูญเสียไป และกรณีการออกกลางคัน นักศึกษากลุ่มแรกมีความสูญเสียไปทางการศึกษามากกว่านักศึกษากลุ่มหลัง

สุธรรม จันทน์หอม และอรุณ กิ่งจันทร์ (2531) ได้ทำการศึกษาความรู้สึกรู้สึกต่อสถาบันของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า โดยทั่วไปนักศึกษาทั้งสี่ชั้นปีทั้งชายและหญิงมีความคิดเห็นในทางที่ดีต่อสถาบันการศึกษา และยังมีความคิดเห็นที่ดีเป็นพิเศษในเรื่องคุณสมบัติของอาจารย์ หลักสูตร กิจกรรมพิเศษ และคุณสมบัติของบัณฑิต แต่ยังมีความคิดเห็นที่ไม่ค่อยดีนักในเรื่องของอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ยังไม่เพียงพอ คณะบริหารไม่ค่อยมีประสิทธิภาพและชื่อเสียงพร้อมด้วยรายได้ของบัณฑิตเมื่อจบออกไปยังไม่ค่อยดีนัก เมื่อแยกดูตามเพศแล้ว นักศึกษาหญิงมีความคิดเห็นไม่ดีในเรื่องการตัดเกรดของอาจารย์ยากเกินไปและไม่ยุติธรรม สังคมมองนักศึกษาคณะนี้ไม่ค่อยดี นักศึกษามีความรับผิดชอบต่ำ สำหรับนักศึกษาชายมีความคิดเห็นไม่ดีในเรื่องเรียนจบแล้วหางานทำยากและการวัดผลยากและไม่ยุติธรรม

ศิรินทร์ กุลสิงห์ และคณะ (2532) ได้ทำการศึกษาสาเหตุที่ทำให้ให้นักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่พ้นสภาพการเป็นนักศึกษานั้น สืบเนื่องมาจากการไม่เข้าชั้นเรียน ไม่สนใจการเรียน การไม่ให้ความสำคัญกับการใช้ประโยชน์จากห้องสมุด การไม่พยายามใช้เวลากับตัวเองในการทบทวนบทเรียน วิชาความรู้รวมทั้งแบบฝึกหัด การพักอาศัยอยู่ในหอพักที่แออัด

ไม่เอื้ออำนวยต่อการอ่านหนังสือ พื้นฐานการเรียนรู้ในชั้นเรียนที่ไม่ค่อยดี ซึ่งส่วนใหญ่เกิดจากตัวนักศึกษาเองเป็นหลัก

ไพฑูรย์ เวทการ (2532) ได้ทำการศึกษาเรื่ององค์ประกอบด้านลักษณะของนักศึกษา สภาพแวดล้อมทางบ้านและสภาพแวดล้อมในวิทยาลัยครูที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาในโครงการครูทายาท พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาทั้งหมด 14 ตัวแปร เรียงตามลำดับดังนี้คือ ความถนัดด้านเหตุผล ความถนัดด้านภาษา ผลการสอบคัดเลือกเข้าเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ รายได้ของครอบครัว ความถนัดด้านตัวเลข ระดับการศึกษาของบิดา ความถนัดด้านมิติสัมพันธ์ สภาพแวดล้อมทางบ้าน มโนภาพของตนเอง คุณภาพการสอนของอาจารย์ ระดับการศึกษาของมารดา การบริหารงานวิชาการและทัศนคติต่ออาชีพครู ตัวพยากรณ์ที่ดีในการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ ความถนัดด้านเหตุผล ความถนัดด้านภาษา ผลการสอบคัดเลือกเข้าเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และรายได้ครอบครัว

วิไล วสุทัฬหการ (2535) ได้ทำการศึกษาสาเหตุที่ทำให้ผู้สำเร็จการศึกษาใช้เวลาเรียนมากกว่าที่กำหนดไว้ ได้แก่ เอาใจใส่การเรียนน้อย เข้าร่วมกิจกรรมมากเกินไป จึงมีผลทำให้ได้เกรด F ต้องลงทะเบียนบางกระบวนวิชาซ้ำหลายครั้ง จึงต้องใช้เวลาเรียนมากกว่าปกติและจำเป็นต้องเปลี่ยนแผนการเรียนใหม่ ต้องลดจำนวนวิชาที่จะเรียนในแต่ละเทอมให้น้อยลง เพื่อจะได้เกรดที่ดีขึ้น ฉะนั้นจึงต้องใช้ระยะเวลาในการศึกษามากขึ้นกว่าเดิมอีก อีกประการหนึ่งคือ ไม่ชอบคณะหรือสาขาวิชาที่สอบได้ มีปัญหาเข้ากับเพื่อนใหม่ไม่ได้ ทำให้นักศึกษาบางคนเมื่อการเรียน ไม่เข้าชั้นเรียน ในที่สุดก็สอบไม่ผ่าน

ฝ่ายตรวจสอบและรับรองผลการศึกษา สำนักทะเบียนและประมวลผล มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2533) ได้ทำการศึกษาสาเหตุของนักศึกษาที่ไม่สำเร็จการศึกษาตามแผนการศึกษาที่วางไว้ สืบเนื่องมาจากสาเหตุส่วนตัว การเอาใจใส่ในการเรียนน้อย เข้าร่วมกิจกรรมมากเกินไป สุขภาพไม่แข็งแรง ประสบอุบัติเหตุ มีปัญหาสุขภาพจิต ขาดแคลนทุนทรัพย์ ปัญหาการโอนย้ายคณะและปัญหาการเรียน คือ ดิจ F กระบวนวิชาที่ไม่เปิดสอนทุกภาคเรียน ปัญหานักศึกษามีผลการเรียนต่ำจึงต้องลงทะเบียนซ้ำหลายครั้ง เพื่อให้ GPA ถึง 2.00 และปัญหาวิชาโทไม่ชัดเจน สาเหตุที่เกี่ยวกับอาจารย์ที่ปรึกษา คือ การให้คำแนะนำน้อย บางท่านไม่เข้าใจหลักสูตรและข้อบังคับดีพอจึงแนะนำผิด สาเหตุอื่น คือ ความแตกต่างในด้านสติปัญญาและสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัยไม่เอื้อต่อการศึกษาล่าเรียน เช่น ในหอพักมีการดื่มสุราและเล่นการพนัน ทำให้มีเสียงดังรบกวนสมาธิผู้อื่น

รหัน แดงจวง (2536) ได้ทำการศึกษาปัจจัยทางจิตวิทยาที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลังมัธยมศึกษา : กรณีศึกษาโครงการครูทายาท พบว่า ปัจจัยสำคัญเชิงจิตวิทยาแบ่งเป็น 9 ตัวประกอบ คือ 1) คุณลักษณะของผู้สอน ได้แก่ วิธีสอนที่ใช้ตรวจสอบความรู้ พื้นฐานของผู้เรียน การเอาใจใส่ผู้เรียนทุกคน ชมเชยและให้กำลังใจเมื่อผู้เรียนทำงานที่ได้รับ

มอบหมายได้ดี สามารถวิเคราะห์พฤติกรรมผู้เรียน การประเมินผู้เรียนตลอดเวลา การจัดการเรียน การสอนให้เหมาะสม มีภูมิรู้ดีในวิชาที่สอน ใช้สื่อการสอนที่เหมาะสม เป็นต้น

2) การบริหารหลักสูตรและการบริการ ได้แก่ การจัดเนื้อหาวิชาให้เกิดความเข้าใจเร็วขึ้น ปริมาณ เนื้อหาเหมาะสมกับเวลาเรียน อาจารย์ที่ปรึกษาช่วยเหลือผู้เรียน สื่อการเรียนการสอนเหมาะสม วิชาสอดคล้องกับความสนใจ ตารางเรียนแต่ละวิชาเหมาะสมดี 3) ภูมิหลังของผู้เรียน ได้แก่ เลือกเรียนวิชาเอกที่ตรงกับความสามารถ ความสนใจของตนเองและทราบวิธีการเรียนการสอนใน หลักสูตรนี้ 4) การบริการของสถาบัน ได้แก่ จัดสถานที่นั่งพักผ่อนนอกห้องเรียน มีบริการน้ำดื่ม ที่สะอาด มีห้องสำหรับศึกษาค้นคว้า จำนวนเอกสาร ตำราที่ใช้ประกอบการเรียนในหอสมุดอย่าง เพียงพอ 5) คุณลักษณะของผู้เรียนและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ มีสุขภาพสมบูรณ์เพียงพอที่จะศึกษาจน สำเร็จหลักสูตร ใช้เอกสารตำราประกอบการเรียนการสอนมากกว่า 1 เล่ม และห้องเรียนมีความ สะอาดเพียงพอ 6) วิธีการสอน ได้แก่ ใช้กระบวนการกลุ่มในการเรียนการสอน เน้นให้ผู้เรียน เรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม และยกตัวอย่าง สถานการณ์จริงประกอบการอธิบายได้อย่างชัดเจน 7) ภาระหน้าที่ของผู้เรียน ได้แก่ ค้นคว้าหา ความรู้เพิ่มเติมอย่างสม่ำเสมอเมื่อมีโอกาส มีพื้นความรู้เพียงพอที่จะศึกษาให้สำเร็จหลักสูตร ได้ และทบทวนความรู้เดิมก่อนเริ่มสอนใหม่ 8) เจตคติของผู้เรียน ได้แก่ คาดหวังว่าเมื่อสำเร็จแล้ว จะต้องมียางทำ มีความพอใจกับการที่ได้มีโอกาสเข้าศึกษาหลักสูตรนี้ และได้ประเมินความรู้ ความสามารถของตนเองเป็นระยะ 9) แรงจูงใจของผู้เรียน ได้แก่ มีความสนใจเข้าศึกษาเพื่อให้ ได้รับปริญญาเป็นหลัก มีความเป็นกันเองกับผู้เรียน และได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวใน การศึกษา

จุฬาลักษณ์ ปรีชากุล (2541) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับผลการเรียนของนักศึกษา ชั้นปีที่ 2 คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัญหาการใช้จ่าย ส่วนตัว และความกังวลใจในปัญหาทางการเงินของครอบครัว ปัญหาด้านการปรับตัว ได้ส่งผล กระทบต่อผลการเรียนของนักศึกษาด้วย

ฐิระ ทองเหลือ (2541) ได้ทำการศึกษาความต้องการบริการให้คำปรึกษาของนักศึกษาชั้น ปีที่ 1 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า นักศึกษามีความต้องการการบริการให้คำปรึกษา อยู่ในระดับมาก 3 ด้าน คือ ด้านการเรียน ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม และการปรับตัวเข้ากับเพื่อน ตามลำดับ และมีความต้องการการบริการให้คำปรึกษาอยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน คือ การปฏิบัติตามกฎระเบียบของมหาวิทยาลัย ปัญหาส่วนตัว และการอยู่หอพัก ตามลำดับ

พวงผกา คันธรัตน์ (2541) ได้ทำการศึกษาปัจจัยภายในโรงเรียนที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเสริมงามวิทยาคม อำเภอเสริมงาม จังหวัด ลำปาง พบว่า ในด้านสภาพทั่วไปของนักเรียน นักเรียนที่เรียนเก่งเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ส่วนสภาพครอบครัวนักเรียนกลุ่มเก่งและกลุ่มอ่อนมีสภาพครอบครัวคล้ายคลึงกัน ด้านลักษณะ

นิสัยในการเรียน ด้านเทคนิควิธีการเรียนรู้ เทคนิควิธีการทำงานมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และด้านเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอนกับเจตคติของนักเรียนต่อสภาพแวดล้อมและบรรยากาศทั่วไปในโรงเรียนไม่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

วุฒิพล ทองก้าน (2542) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการฟื้นสภาพนักศึกษาของมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ พบว่า นักศึกษาที่ฟื้นสภาพนักศึกษา ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่ามาจากการสอบปกติที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายระหว่าง 1.51-2.00 และเมื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ด้านการเรียน ด้านการปรับตัว ด้านปัญหาส่วนตัว และด้านระบบการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยกับคะแนนเฉลี่ยสะสมที่นักศึกษาฟื้นสภาพ พบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สุนิสา ละวรรณงษ์ (2543) ได้ทำการศึกษาปัจจัยคัดสรรที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษากลุ่มสถาบันราชภัฏเขตภูมิศาสตร์ภาคตะวันตก พบว่า 1. ปัจจัยที่ส่งผลทางตรงเชิงบวกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา คือ การคิดหาเหตุผลเชิงตรรกศาสตร์ การคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ และนิสัยในการเรียน 2. ปัจจัยที่ส่งผลทางอ้อมเชิงบวกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา คือ การคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ นิสัยในการเรียน ทักษะคิดต่อการเรียนและความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ 3. ปัจจัยที่ส่งผลทางอ้อมเชิงลบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา คือ คุณภาพการสอน

สรายุทธ มาลา (2545) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ ธุรกิจที่เรียนอยู่ในวิทยาลัยเทคนิค เขตการศึกษา 4 ภาคใต้ พบว่า ความรู้ในวิชาที่สอนมีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านทางการพัฒนาความรู้ของครู แรงเสริมของครูผู้สอน ความพร้อมทางด้านร่างกาย ค่านิยม ความเข้าใจในวิชาที่เรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และทักษะพื้นฐานทางคอมพิวเตอร์

รดีวัลณ์ พึ่งสาย (2545) ได้ทำการศึกษาองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี พบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติประกอบไปด้วยตัวทำนาย 2 ตัว ได้แก่ อายุ และ เกรดเฉลี่ยสะสมในระดับปริญญาตรี